

บทที่ 4

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

การวิจัยเรื่อง หน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งในภาษานครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางสัทศาสตร์ การกระจายและรูปแบบการรวมตัวของหน่วยเสียง ต่อเนื่องฐานเพดานแข็งในภาษาถิ่นย่อยของภาษานครศรีธรรมราช โดยเชื่อมโยงกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นฐานเพดานแข็งในภาษาไทยดั้งเดิม ผู้วิจัยแบ่งพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็น 26 เขต และเลือกผู้บอกภาษาเขตละ 1 คน การวิเคราะห์ข้อมูลพบหน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งในภาษานครศรีธรรมราช 2 หน่วยเสียง ได้แก่

หน่วยเสียงเปิด /j/ ปรากฏทั้ง 26 เขต คือเขต 1 บ้านคอกเขา อำเภอลิชล เขต 2 บ้านทุ่งไส อำเภอลิชล เขต 3 บ้านบางไร่ อำเภอลิชล เขต 4 บ้านคลองโหมต อำเภอลิชล เขต 5 บ้านโรงโขน อำเภอกำแพงแสน เขต 6 บ้านหน้าถ้ำ กิ่งอำเภอนบพิตำ เขต 7 บ้านห้วยใหม่ อำเภอบ้านลาด เขต 8 บ้านดอนห้อย อำเภอบางขัน เขต 9 บ้านสวนอายุ อำเภอดำรงวิทยะ เขต 10 บ้านทุ่งหัน อำเภอดำรงวิทยะ เขต 11 บ้านเกาะขวัญ อำเภอดำรงวิทยะ เขต 12 บ้านริมคลองสุขุม อำเภอบ้านลาด เขต 13 บ้านไร่ปรังค์ อำเภอบางขัน เขต 14 บ้านวังโพ อำเภอลานสกา เขต 15 บ้านหลักช้าง กิ่งอำเภอบางขัน เขต 16 บ้านควนสระบัว อำเภอบางขัน เขต 17 บ้านด่าน อำเภอบางขัน เขต 18 บ้านหนองหม้อ อำเภอบางขัน เขต 19 บ้านใต้ อำเภอบางขัน เขต 20 บ้านถ้ำใหญ่ อำเภอบางขัน เขต 21 บ้านพญา อำเภอบางขัน เขต 22 บ้านเสม็ดจวน อำเภอบางขัน เขต 23 บ้านลากชาย อำเภอบางขัน เขต 24 บ้านควนราบ อำเภอบางขัน เขต 25 บ้านลาไม อำเภอบางขัน และเขต 26 บ้านบางตาแหก อำเภอบางขัน

หน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ปรากฏ 22 เขต โดยไม่ปรากฏในเขต 1 บ้านคอกเขา อำเภอลิชล เขต 2 บ้านทุ่งไส อำเภอลิชล เขต 12 บ้านริมคลองสุขุม อำเภอบ้านลาด และเขต 17 บ้านด่าน อำเภอบางขัน และในเขตที่พบหน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ยังพบว่าพยัญชนะต้นบางคำจะปรากฏแบบแปรอิสระกับ /j/ (/j/ ~/ŋ/)

ผลการวิจัยพบหน่วยเสียงเปิด /j/ และหน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่างๆ ซึ่งวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงสามารถสันนิษฐานได้ถึงเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม ดังนี้

1. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏกับหน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งในภาษา นครศรีธรรมราช

ภาษานครศรีธรรมราชแบ่งตามการแยกเสียงและรวมเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มพบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏกับหน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งดังนี้

1.1 ภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 1

1.1.1 หน่วยเสียงเปิด /j/ ปรากฏกับวรรณยุกต์ในคำเป็นและคำตาย ดังนี้

คำเป็น ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง คือ

วรรณยุกต์ /1/ สูง-ขึ้น-ตก (452)	วรรณยุกต์ /2/ สูง-ระดับ (44)
วรรณยุกต์ /3/ กลาง-ขึ้น-ตก (342)	วรรณยุกต์ /4/ กลาง-ระดับ (33)
วรรณยุกต์ /5/ ต่ำ-ขึ้น-ตก (231)	วรรณยุกต์ /6/ ต่ำ-ขึ้น (24)
วรรณยุกต์ /7/ ต่ำ-ลง (21)	

คำตาย (สระเสียงยาว) ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 3 หน่วยเสียงคือ

วรรณยุกต์ /2/ สูง-ระดับ (44)
วรรณยุกต์ /4/ กลาง-ระดับ (33)
วรรณยุกต์ /6/ ต่ำ-ขึ้น (24)

คำตาย (สระเสียงสั้น) ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 3 หน่วยเสียงคือ

วรรณยุกต์ /2/ สูง-ขึ้น (45)
วรรณยุกต์ /4/ กลาง-ขึ้น (34)
วรรณยุกต์ /7/ ต่ำ-ลง (21)

1.1.2 หน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ ในคำเป็นและคำตาย ดังนี้

คำเป็น ปรากฏกับวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง คือ

วรรณยุกต์ /1/ สูง-ขึ้น-ตก (452)	วรรณยุกต์ /2/ สูง-ระดับ (44)
วรรณยุกต์ /5/ ต่ำ-ขึ้น-ตก (231)	วรรณยุกต์ /6/ ต่ำ-ขึ้น (24)
วรรณยุกต์ /7/ ต่ำ-ลง (21)	

คำตาย (สระเสียงยาว) ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียง คือ

วรรณยุกต์ /2/ สูง-ระดับ (44)
วรรณยุกต์ /6/ ต่ำ-ขึ้น (24)

คำตาย (สระเสียงสั้น) ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียงคือ

วรรณยุกต์ /2/ สูง-ขึ้น (45)
วรรณยุกต์ /7/ ต่ำ-ลง (21)

หน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ไม่ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ /3/ และ /4/

1.1.3 หน่วยเสียงเปิด /j/ แปรอิสระกับหน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์
ในคำเป็นและคำตาย ดังนี้

คำเป็น ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง คือ

วรรณยุกต์ /1/ สูง-ขึ้น-ตก (452)	วรรณยุกต์ /2/ สูง-ระดับ (44)
วรรณยุกต์ /5/ ต่ำ-ขึ้น-ตก (231)	วรรณยุกต์ /6/ ต่ำ-ขึ้น (24)

คำตาย (สระเสียงยาว) ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียง คือ

วรรณยุกต์ /2/ สูง-ระดับ (44)
วรรณยุกต์ /6/ ต่ำ-ขึ้น (24)

คำตาย (สระเสียงสั้น) ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียง คือ

วรรณยุกต์ /2/ สูง-ขึ้น (45)
วรรณยุกต์ /7/ ต่ำ-ลง (21)

การแปรอิสระ ไม่ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ /3/ และ /4/ และในคำเป็นที่มี
หน่วยเสียงวรรณยุกต์ /7/

1.2 ภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2

ภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 เป็นภาษาที่พูดในเขต 1 บ้านคอกเขา อำเภอนอม
และเขต 2 บ้านทุ่งไผ่ อำเภอลิชล การแยกเสียงและรวมเสียงวรรณยุกต์จะแตกต่างจากเขตอื่น
แต่จะไปเหมือนกับภาษาถิ่นย่อยของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 พบ
หน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งเพียงหน่วยเสียงเดียว คือ /j/ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียง
วรรณยุกต์ ดังนี้

คำเป็น ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง คือ

วรรณยุกต์ /1/ สูง-ขึ้น-ตก (452)	วรรณยุกต์ /2/ สูง-ระดับ (44)
วรรณยุกต์ /5/ ต่ำ-ขึ้น-ตก (231)	วรรณยุกต์ /6/ ต่ำ-ขึ้น (24)
วรรณยุกต์ /7/ ต่ำ-ลง (21)	

คำตาย (สระเสียงยาว) ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียงคือ

วรรณยุกต์ /2/ สูง-ระดับ (44)
วรรณยุกต์ /6/ ต่ำ-ขึ้น (24)

คำตาย (สระเสียงสั้น) ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียงคือ

วรรณยุกต์ /2/ สูง-ขึ้น (45)
วรรณยุกต์ /7/ ต่ำ-ลง (21)

หน่วยเสียงเปิด /j/ ในภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 ไม่ปรากฏกับวรรณยุกต์ /3/ และ/4/

2. เสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งดั้งเดิมกับหน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งในภาษานครศรีธรรมราช

เสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งดั้งเดิม มีทั้งสิ้น 4 เสียง คือ

*hn	เสียงต่อเนื่อง ฐานเพดานแข็ง นาลิก ไม่ก้อง
*?j	เสียงเปิด ฐานเพดานแข็ง นำด้วยเสียงกักที่เส้นเสียง ไม่ก้อง
*j	เสียงเปิด ฐานเพดานแข็ง ก้อง
*n	เสียงนาลิก ฐานเพดานแข็ง ก้อง

การวิเคราะห์ว่าเสียงพยัญชนะต้นต่อเนื่องฐานเพดานแข็งแต่ละเสียงพัฒนามาจากเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงใด ผู้วิจัยอาศัยความรู้เรื่องพยัญชนะต้นดั้งเดิม วรรณยุกต์ดั้งเดิม เสียงปฏิภาคและกล่องทดสอบวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (Gedney Tone Box) มาทดสอบคำในภาษานครศรีธรรมราช พบว่าคำที่ปรากฏในกล่องทดสอบวรรณยุกต์แต่ละช่องจะพัฒนามาจากพยัญชนะต้นดั้งเดิมต่างกัน ดังนี้

2.1 คำที่มีพยัญชนะต้น /j/ หรือ /n/ หรือ /j/ ~/n/ ในช่อง AB1 วรรณยุกต์ /1/ และ ช่อง C, DL, DS 1 วรรณยุกต์ /2/ พัฒนามาจาก *hn

2.2 คำที่มีพยัญชนะต้น /j/ ในช่อง AB 3 วรรณยุกต์ /3/ และ ช่อง C, DL, DS 3 วรรณยุกต์ /4/ พัฒนามาจาก *?j

2.3 คำที่มีพยัญชนะต้น /j/ หรือ /n/ หรือ /j/ ~/n/ ในช่อง A4 วรรณยุกต์ /5/ ช่อง B, DL4 วรรณยุกต์ /6/ และช่อง C, DS 4 วรรณยุกต์ /7/ พัฒนามาจาก *j (> /j/) หรือ *n (> /n/, > /j/)

เนื่องจากคำที่พัฒนามาจากเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม *j และ *n ปรากฏในช่องเดียวกันและมีวรรณยุกต์เดียวกัน นอกจากนี้ในบางกรณีและบางพื้นที่ *n ยังกลายเสียงไปรวมกับ /j/ การใช้กล่องทดสอบวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (Gedney) จึงไม่สามารถช่วยให้ทราบว่าคำในช่องเหล่านี้พัฒนามาจากพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงใด การจะทราบว่าหน่วยเสียงในช่องนี้พัฒนามาจากพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงใด ต้องอาศัยเสียงปฏิภาคในภาษาตระกูลไทถิ่นอื่นมาประกอบการพิจารณา

3. รูปแบบการกลายเสียงของหน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็ง

3.1 ภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 1 พบลักษณะการกลายเสียง 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1.1 รูปแบบที่ 1 เสียงดั้งเดิม *?j กับ *j รวมกันกลายเป็นหน่วยเสียง /j/ ส่วน

เสียงดั้งเดิม *hn กับ *n ในบางถิ่นกลายเป็นหน่วยเสียง /n/ ในบางถิ่นเป็น /j/ และในบางถิ่นเป็น /j~/n/ หน่วยเสียงเหล่านี้ยังมีเสียงวรรณยุกต์ต่างกันซึ่งชี้ให้เห็นว่าพัฒนามาจากเสียงดั้งเดิมต่างกัน

3.1.2 รูปแบบที่ 2 เสียงดั้งเดิม *?j, *n และ *j รวมกันกลายเป็นเสียง /j/ และมีเสียงวรรณยุกต์ต่างกันซึ่งชี้ให้เห็นว่าพัฒนามาจากเสียงดั้งเดิมต่างกัน ส่วนเสียงดั้งเดิม *hn ในบางถิ่นกลายเป็นหน่วยเสียง /n/ ในบางถิ่นเป็น /j/ และในบางถิ่นเป็น /j~/n/

3.1.3 รูปแบบที่ 3 เสียงดั้งเดิม *hn, *?j, *n และ *j รวมกันเป็นหน่วยเสียงเดียวคือ /j/ แต่ยังมีเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพัฒนามาจากเสียงดั้งเดิมต่างกัน

3.2 ภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2

เนื่องจากภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 ไม่ปรากฏหน่วยเสียงนาสิก /n/ รูปแบบการกลายเสียงจึงมีเพียงลักษณะเดียวเท่านั้น คือเสียงดั้งเดิมทุกเสียงไปรวมกันเป็นหน่วยเสียง /j/ และยังพบว่าคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /j/ ในภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 ช่อง AB แถวที่ 1, 2-3 มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน คือวรรณยุกต์ /1/ ช่อง C, DL และ DS 1, 2-3 มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน คือวรรณยุกต์ /2/ นั้นหมายความว่าหน่วยเสียง /j/ ที่พัฒนามาจากเสียง *?j ไปรวมกับหน่วยเสียง /j/ ที่พัฒนามาจาก *hn และแยกต่างหากจากเสียงที่พัฒนามาจาก *j การที่วรรณยุกต์ในแถวที่ 1 และ 2-3 รวมเสียงกัน ทำให้วรรณยุกต์ภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 ที่ปรากฏกับหน่วยเสียงต่อเนืองฐานเพดานแข็งมีเพียง 5 หน่วยเสียงเท่านั้น และไม่ได้ช่วยให้ทราบค่าที่ปรากฏกับวรรณยุกต์ในแถวที่ 1, 2-3 พัฒนามาจากพยัญชนะต้นเสียงใดระหว่าง *hn กับ *?j การจะทราบว่าค่านั้นพัฒนามาจากเสียงดั้งเดิมเสียงใดต้องอาศัยปฏิกิริยาทางเสียงและผลการวิเคราะห์ของภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 1

4. รูปเขียนที่สะท้อนเสียงต่อเนืองฐานเพดานแข็ง

รูปเขียนในภาษาไทยมาตรฐานที่สะท้อนเสียงดั้งเดิม มี 4 รูป คือ หญ แทน *hn อย แทน *?j ย แทน *j ญ แทน *n ส่วนรูปเขียน หย สันนิษฐานว่าน่าจะพัฒนาขึ้นภายหลัง การที่พยัญชนะต้นดั้งเดิมไม่ก้องกลายเป็นเสียงก้อง (*?j > /j/, *hn > /n/) กับการสูญเสียความเป็นนาสิก (*hn > /n/ > /j/, *n > /j/) ทำให้เกิดการรวมเสียงเป็นหน่วยเสียงเดียวคือ /j/ ประกอบกับการรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยมาตรฐานประมาณสมัยอยุธยาตอนกลางเป็นต้นมา ส่งผลให้การสะกดคำในตำแหน่งพยัญชนะต้นใช้รูปเขียนไม่ตรงกับเสียงดั้งเดิม โดยคำที่เคยสะกดด้วยรูปเขียน หญ อย และ ญ มีการสะกดแทนด้วยรูปเขียน ย และ หย มากขึ้น และการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่างช่อง C1, 2-3 กับ B4 ยังทำให้มีการใช้รูปวรรณยุกต์ไม่เอกกับไม้โทปะปนกันอีกด้วย

อภิปรายผล

งานวิจัยของ บราวน์ (Brown, 1985) และ ดิลเลอร์ (Diller, 1976) พบหน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งในภาษานครศรีธรรมราชเพียงหน่วยเสียงเดียวคือ /j/ ต่างจากงานวิจัยนี้ที่พบหน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็ง 2 หน่วยเสียงคือ หน่วยเสียงเปิด /j/ และ หน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ตรงกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ ดำรงค์ (2513) จริยา สมนึก (2525) และ คำนวน นวลสนอง (2530) ที่พบหน่วยเสียง /j/ และ /ɲ/ ในภาษานครศรีธรรมราชเช่นกัน การที่ บราวน์ (Brown) และ ดิลเลอร์ (Diller) ไม่พบหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ อาจเป็นเพราะทั้งสองท่านใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นผู้บอกภาษา จึงอาจรับอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้ในสถาบันการศึกษาก็เป็นได้ อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าภาษานครศรีธรรมราชในงานวิจัยของ คำนวน นวลสนอง มีหน่วยเสียง /j/ ด้วย ในขณะที่ไม่พบหน่วยเสียงนี้ทั้งในงานวิจัยนี้และงานวิจัยของ บราวน์ (Brown) ดิลเลอร์ (Diller) วิไลวรรณ ดำรงค์ และ จริยา สมนึก

การที่ วิไลวรรณ ดำรงค์ (2513) เก็บข้อมูลโดยใช้ผู้บอกภาษาจาก อำเภอเมืองเพียงพื้นที่เดียวเป็นตัวแทนภาษานครศรีธรรมราช ทำให้ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ใดบ้างในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ยังรักษาหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ไว้ได้ และ จริยา สมนึก (2525) ซึ่งกำหนดจุดเก็บข้อมูลกระจายทั่วทั้งจังหวัดก็ไม่ได้แสดงการกระจายของหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ไว้เช่นกัน เพียงแต่กล่าวว่าในภาษานครศรีธรรมราชหน่วยเสียง /j/ แปรอิสระกับ /ɲ/ เท่านั้น

คำนวน นวลสนอง (2530) ได้แสดงการกระจายของหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ในภาษาศึกษานครศรีธรรมราชไว้ว่า พบหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ในหลายอำเภอ ยกเว้นพื้นที่อำเภอชนอม ลิชล ท่าศาลา พรหมคีรี เมือง และลานสกา ผลการกระจายต่างจากงานวิจัยนี้ที่ไม่พบหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ในพื้นที่อำเภอชนอม, ปากพ่อง และพื้นที่บางส่วนของอำเภอลิซล และหัวไทร¹⁷

การที่งานวิจัยนี้ไม่พบหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ในพื้นที่อำเภอชนอม (เขต 1) อำเภอปากพ่อง (เขต 12) และพื้นที่บางส่วนของอำเภอลิซล (เขต 2) และบางส่วนของอำเภอหัวไทร (เขต 17) สามารถอธิบายเชื่อมโยงกับงานวิจัยอื่นได้ดังนี้

เขต 1 บ้านคอเขา อำเภอชนอม และเขต 2 บ้านทุ่งไผ่ อำเภอลิซล ทั้งสองเขตเป็นหมู่บ้านชายทะเลตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในอดีต อำเภอชนอมและอำเภอลิซล เคยเป็นเขตปกครองเดียวกันกับ อำเภอดอนสัก อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุ

¹⁷ พื้นที่ อำเภอชนอม และอำเภอปากพ่อง ผู้วิจัยแบ่งเขตเก็บข้อมูลได้เพียงอำเภอละ 1 เขต ต่างจากอำเภอลิซลที่แบ่งเขตเก็บข้อมูลได้ 3 เขต เขตที่ไม่พบ /ɲ/ คือเขต 2 บ้านทุ่งไผ่ ซึ่งตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของอำเภอลิซล มีอาณาเขตติดกับอำเภอชนอม ส่วนอำเภอหัวไทรแบ่งเป็น 2 เขต เขตที่ไม่พบ /ɲ/ คือเขต 17 บ้านด่าน มีอาณาเขตติดกับ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ราชภัฏธานี ในชื่อเมือง “สุชล” (วิเชียร ณ นครและคณะ 2521 : 8-14, อ้างจาก จริยา สมนึก, 2525 : 16) ในงานวิจัยนี้ เขต 1 และ เขต 2 จัดเป็นภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 เพราะมีระบบวรรณยุกต์ต่างจากอำเภออื่น โดยมีระบบวรรณยุกต์เหมือนกับภาษาสุราษฎร์ธานีถิ่นอำเภอดอนสัก กาญจนดิษฐ์ และเกาะสมุย (จริยา สมนึก, 2525 : 73) งานวิจัยที่กล่าวถึงระบบเสียงภาษา สุราษฎร์ธานีของบราวน์ (Brown, 1985 : 199) ดิลเลอร์ (Diller, 1976 : 266) อีรพันธ์ ล.ทองคำ (2521, อ้างถึงใน สมวงษ์ มะโนมะยา 2532 : 38) และสมวงษ์ มะโนมะยา (2532 : 124) ไม่พบหน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ในภาษาสุราษฎร์ธานีถิ่นอำเภอดอนสัก กาญจนดิษฐ์ และเกาะสมุย ตรงกับงานวิจัยนี้ที่ไม่พบหน่วยเสียงนาสิก/ŋ/ ในภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 เช่นกัน

ในภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 วรรณยุกต์ที่ปรากฏกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /j/ (<*j) ในแถวที่ 2 – 3 ไปรวมเสียงกับวรรณยุกต์แถวที่ 1 ในขณะที่วรรณยุกต์ซึ่งปรากฏกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นอื่นๆในแถวเดียวกัน เช่น (? <*?, p <*p และ t <*t) ไม่ได้ไปรวมกับแถวที่ 1 แต่อย่างใด

แผนภาพ 14 เปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ที่ปรากฏกับหน่วยเสียง /j/ กับหน่วยเสียงอื่นในภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2

	A	B	C	DL	DS
1	จ.1 (452)		จ.2 (44)		— (45)
2	จ.3		จ.6		
3	(342)		(24)		— (34)
4	จ.5 231	จ.6	จ.7 (21)		จ.7 (21)

ระบบวรรณยุกต์ที่ปรากฏกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นอื่น

	A	B	C	DL	DS
1					
2	จ.1		จ.2		
3	(452)		(44)		— (45)
4	จ.5 (231)	จ.6 (24)	จ.7 (21)	จ.6 (24)	จ.7 (21)

ระบบวรรณยุกต์ที่ปรากฏกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /j/

การรวมเสียงวรรณยุกต์กันระหว่างแถวที่ 1 กับแถว 2-3 ทำให้วรรณยุกต์ของภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 ที่ปรากฏกับหน่วยเสียง /j/ เหลือเพียง 5 หน่วยเสียง และทำให้พยัญชนะต้นแถวที่ 2-3 (อักขรวิธีภาษาไทย เรียกว่ากลุ่มอักษรกลาง) ซึ่งมีรูปเขียนได้แก่ ป บ ต ฎ ด ฏ ก อ จ มีวรรณยุกต์แตกต่างหากจากคำที่มีรูปเขียน อย ย ก ตัวอย่างคู่เทียบเสียง เช่น

คำเป็น [pux 3] “ปู่” [ʔux 3] “อู่” [jux 1] “อยู่” [mux 1] “หู่”

คำตาย [taxk 6] “ตาก” [paxk 6] “ปาก” [jaxk 2] “อยาก” [laxk 2] “หลาก”

จะเห็นว่า คำว่า “ปู่” “อู่” “อยู่” และ “ตาก” “ปาก” “อยาก” เป็นพยัญชนะต้นแถวที่ 2-3 (อักษรกลาง) เหมือนกัน แต่คำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็น /j/ (<*ʔj) คือ “อยู่” และ “อยาก” จะมีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกับ “หู่” และ “หลาก” ซึ่งเป็นพยัญชนะต้นแถวที่ 1 (อักษรสูง) ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นลักษณะพิเศษที่พบในภาษาที่พัฒนามาจากภาษาไชยา ค.ศ. 1600 (Brown, 1985 : 192)

บราวน์ (Brown, 1985 : 132) เชื่อว่าภาษาไชยา ค.ศ.1600 พัฒนาลักษณะพิเศษนี้ขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้คำที่มีพยัญชนะต้นหน่วยเสียงเปิด /j/ (< / ʔj/) เกิดเป็นคำพ้องเสียงกับคำที่มีพยัญชนะต้น /j/ (< *ŋ) การหลีกเลี่ยงคำพ้องเสียงนี้ พบว่าในภาษาไทยถิ่นอื่นจะมีวิธีการแตกต่างกันไป ยกตัวอย่าง ภาษาไทใต้คง (Dehong) จะใช้การเติมคำข้างหน้าหรือข้างหลังในคำใดคำหนึ่งในชุดคำพ้องเสียง เช่น [jax 33] “ยา” กับ [jax 33] “ยา” (รักษาโรค) เพื่อเป็นการแยกความหมายคนไทใต้คงจึงเติมคำนำหน้าคำว่า “ยา” เป็น [jax 31 jax 33] อ่านว่า “หญ้ายา” เป็นต้น (ปราณี กุลละวณิชย์, 2544 : 120)

การที่ภาษานครศรีธรรมราชพบหน่วยเสียงเปิด /j/ ทั้ง 26 เขต ส่วนหน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ พบเพียง 22 เขต แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่เสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม *hŋ *ʔj *ŋ และ *j กลายเสียงไปรวมกับหน่วยเสียง /j/ แต่ก็ยังมีบางถิ่นที่เสียงดั้งเดิม *hŋ และ *ŋ ยังรักษาความเป็นนาสิกไว้ได้ในคำบางคำ

อย่างไรก็ตาม หน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ที่ปรากฏในพื้นที่ 22 เขต พบว่าในแต่ละเขตไม่ได้เป็นหน่วยเสียง /ŋ/ ที่พัฒนามาจากเสียงนาสิกดั้งเดิมทั้งสองเสียงเสมอไป โดยมี 11 เขต ได้แก่ เขต 3, 5, 9, 13, 14, 15, 18, 20, 22, 24, และ 26 เท่านั้นที่เป็นหน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ ซึ่งพัฒนามาจากทั้งเสียงนาสิกดั้งเดิมไม่ก้อง และนาสิกก้อง (*hŋ > /ŋ/, *ŋ > /ŋ/) ส่วนอีก 5 เขต ได้แก่เขต 4, 6, 8, 19 และ 21 พัฒนามาจากนาสิกดั้งเดิมไม่ก้อง ขณะที่นาสิกก้อง เกิดแปรอิสระ

กับ /j/ (*hɲ > /ɲ/, *ɲ > /j~/~ɲ/) และที่เหลืออีก 6 เขต ได้แก่เขต 7, 10, 11, 16, 23, และ 25 เป็นหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ที่พัฒนามาจากเสียงนาสิกดั้งเดิมไม่ก้องเท่านั้น (*hɲ > /ɲ/, *ɲ > /j/)

ข้อมูลดังกล่าวบ่งบอกว่า หน่วยเสียงพยัญชนะต้นนาสิก /ɲ/ ที่พัฒนามาจาก *hɲ พบในพื้นที่มากกว่าหน่วยเสียงนาสิกที่พัฒนามาจาก *ɲ โดยพบทั้ง 22 เขต ในขณะที่หน่วยเสียง /ɲ/ (<*ɲ) พบเพียง 11 เขต เท่านั้น เป็นไปได้หรือไม่ว่า การที่ภาษานครศรีธรรมราชปัจจุบันมีหน่วยเสียง /ɲ/ (<*hɲ) มากกว่า /ɲ/ (<*ɲ) อาจเป็นเพราะ *hɲ รักษาเสียงนาสิกได้ยาวนานกว่า *ɲ การจะยืนยันข้อสันนิษฐานนี้ต้องศึกษาพัฒนาการของเสียง *hɲ และ *ɲ ในงานวิจัยของ บราวน์ (Brown, 1985) ประกอบการพิจารณา ซึ่งพบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

ภาษาไทโบราณ	สุโขทัย	นครศรีฯ	นครศรีฯ	นครศรีฯ	นครศรีฯ
	ค.ศ. 1250	ค.ศ.1450	ค.ศ 1600	ค.ศ.1750	ปัจจุบัน
นาสิก ไม่ก้อง *hɲ	hɲ	ɲ	ɲ	ɲ	j
นาสิก ก้อง *ɲ	→ j	j	j	j	j

ที่มา : ดัดแปลงจากบราวน์ (Brown, 1985)

เห็นได้ว่า เสียงดั้งเดิม *ɲ กลายเสียงไปเป็น /j/ ตั้งแต่ภาษานครศรีธรรมราช ค.ศ. 1450 และในสมัยเดียวกันนี้เสียงดั้งเดิม *hɲ ได้กลายเสียงไปเป็น /ɲ/ และรักษาความเป็นนาสิกไว้ได้ยาวนานหลายร้อยปีกระทั่งหลังสมัย ค.ศ.1750 จึงได้กลายเสียงไปเป็น /j/ แม้ข้อมูลที่บราวน์ (Brown) สืบสร้างขึ้นมาจะไม่ตรงกับข้อมูลในงานวิจัยนี้ที่ยังพบหน่วยเสียงนาสิก/ɲ/ในภาษานครศรีธรรมราชสมัยปัจจุบัน แต่ก็ช่วยสนับสนุนข้อสันนิษฐานข้างต้นที่ว่า เสียงดั้งเดิม *hɲ น่าจะรักษาเสียงนาสิก ได้ยาวนานกว่า *ɲ

สาเหตุหนึ่งที่ *hɲ รักษาเสียงนาสิกได้ยาวนานกว่า *ɲ อาจเพราะลักษณะสัทศาสตร์ของเสียง *hɲ เกิดจากการควบเสียงกันของ 2 หน่วยเสียงคือ /h/ ควบกับ /ɲ/ ต่างจากเสียง *ɲ ที่ปรากฏแบบเสียงเดี่ยว ผู้วิจัยคิดว่าสัทลักษณะแบบควบกล้ำอาจทำให้ *hɲ มีขั้นตอนการกลายเสียงมากกว่า *ɲ (*hɲ > /ɲ/ > /j/ เทียบกับ *ɲ > /j/) อย่างไรก็ตามเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้น จำเป็นต้องพิจารณาลักษณะด้านอื่นประกอบด้วย เช่น ความก้อง ไม่ก้อง และคงต้องเปรียบเทียบกับข้อมูลจากภาษาไทถิ่นอื่นประกอบ

การที่หน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ (/ɲ/ < *hɲ และ /ɲ/ < *ɲ) ในภาษานครศรีธรรมราชหลายถิ่น ได้สูญเสียความเป็นนาสิกไปรวมเสียงกับ /j/ และหน่วยเสียง /ɲ/ ในถิ่นเดียวกัน บางครั้งก็แปรอิสระกับ /j/ สิ่งเหล่านี้บ่งบอกว่าในอนาคตหน่วยเสียงต่อเนืองฐานเพดานแข็งในภาษานครศรีธรรมราชทุกพื้นที่ อาจจะไปรวมกันกลายเป็นเสียงเดี่ยวคือ /j/ เหมือนกับที่

เกิดขึ้นในภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 2 และในพื้นที่บางส่วนของภาษานครศรีธรรมราชกลุ่ม 1 (เขต 12 และ เขต 17) ปรากฏการณ์ที่หน่วยเสียงนาสิก /ŋ/ กำลังสูญเสียบรรยากาศนาสิก ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะภาษานครศรีธรรมราชเท่านั้น แต่จากรายงานการวิจัยพบว่ากำลังเกิดขึ้นในภาษาไทยถิ่นอื่นเช่นกัน ยกตัวอย่าง ภาษาลาวพวน (รัชนี้ เสนีย์ศรีสันต์, 2526 : 121) เป็นต้น และในบางภาษาก็ไม่พบหน่วยเสียงนาสิกฐานเพดานแข็งอีกแล้ว เช่น ภาษาไทยมาตรฐาน, ภาษาชาน (Shan) (Li, 1977), ภาษาไตคอง (Dehong) (ปราณี กุลละวณิชย์, 2544 : 116) เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ทำหนังสือรับรองการทำวิจัยไปถึงผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านต่างๆที่ไปเก็บข้อมูล ทำให้ได้รับความร่วมมือจากคนในหมู่บ้านและลดความเคลือบแคลงใจได้พอสมควร

ในระหว่างเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบปัญหาในด้านต่างๆ แบ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับจุดเก็บข้อมูล ผู้บอกภาษา และรายการคำ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับจุดเก็บข้อมูล

บ้านควนไทร อำเภอชะอวด เป็นหมู่บ้านร้าง ชาวบ้านพื้นที่ใกล้เคียงระบุว่าแต่เดิมในหมู่บ้านมีผู้คนอาศัยไม่มากนัก ปัจจุบันได้ย้ายออกมาหมดแล้วเพราะทางเข้าหมู่บ้านทุรกันดารอย่างมาก และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่ารก ไม่มีไฟฟ้าใช้ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเปลี่ยนจุดเก็บข้อมูลมาเป็นบ้านควนราบ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้บ้านควนไทร มากที่สุด

บ้านคลองผวน อำเภอพิปูน หมู่บ้านเดิมประสูตทุกภักดิ์เมื่อปี 2531 ทำให้ย้ายมาตั้งหมู่บ้านใหม่ ชื่อ บ้านห้วยใหม่ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากจุดเดิมมากนัก ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บอกภาษาที่บ้านห้วยใหม่ แต่เดิมเคยอาศัยอยู่ที่บ้านคลองผวน จึงได้เลือกหมู่บ้านนี้เป็นจุดเก็บข้อมูล

บ้านโน อำเภอขนอม ผู้วิจัยไม่พบหมู่บ้านดังกล่าว สอบถามชาวบ้านได้ความว่าหมู่บ้านนี้อยู่ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนจุดเก็บข้อมูลมาเป็น บ้านคอเขา

บ้านห้วยลึก อำเภอทุ่งใหญ่ ผู้วิจัยพบว่า “ห้วยลึก” เป็นชื่อของลำธารไม่ใช่ชื่อหมู่บ้าน ส่วนหมู่บ้านนั้นชื่อ บ้านเสม็ดจวน

บ้านถ้ำอีโม้ อำเภอถ้ำพรรณรา ผู้วิจัยไม่สามารถหาผู้บอกภาษาที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป และเป็นคนพื้นเพของหมู่บ้านนี้ได้ ทำให้ตัดสินใจย้ายจุดเก็บข้อมูลไปเป็น บ้านเกาะขวัญ

2. ปัญหาเกี่ยวกับผู้บอกภาษา

ผู้วิจัยกำหนดอายุผู้บอกภาษาตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป บางครั้งจึงพบผู้บอกภาษาที่อายุมาก แม้จะยังออกเสียงคำได้อย่างชัดเจน แต่เมื่อออกเสียงต่อเนื่องไปนานๆ ผู้บอกภาษาจะมีอาการเหนื่อยล้า ผู้วิจัยเกรงว่าอาจมีผลต่อสุขภาพและอาจเป็นตัวแปรให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน จึงแก้ปัญหาโดยให้ผู้บอกภาษาได้หยุดพัก และกลับมาเก็บข้อมูลอีกครั้งในวันถัดไป บางหมู่บ้านจึงใช้เวลาเก็บข้อมูล 2-3 วัน

ในระหว่างเก็บข้อมูล บางครั้งคนในหมู่บ้านและคนในครอบครัวของผู้บอกภาษาจะมาร่วมรับฟังด้วย ผู้วิจัยอนุญาตให้คนเหล่านี้ช่วยเหลือผู้บอกภาษาในการทายคำที่ผู้วิจัยถาม

ปรากฏว่าส่งผลดีต่องานวิจัยเพราะการที่มีคนช่วยทายคำทำให้ผู้บอกภาษารู้สึกสนุกและไม่เกร็งมากนัก และยังส่งผลให้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเร็วขึ้นอีกด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับรายการคำ

รายการคำที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นช่วงแรกจำนวน 355 คำ เน้นคำที่มีรูปเขียนพยัญชนะต้นเป็น ทร ฎ ฎ ฎ ฎ ฎ ไม่ได้เห็นว่าต้องเป็นคำพื้นฐานที่เจ้าของภาษาใช้ในชีวิตประจำวัน หรือคำนั้นได้เลิกใช้ไปแล้วหรือไม่ เมื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจึงมีหลายคำต้องยกเลิกออกจากรายการคำ เพราะผู้บอกภาษาไม่สามารถทายคำนั้นได้อย่างถูกต้อง ปัญหาที่พบจากรายการคำ มีดังนี้

3.1 คำที่ต้องยกเลิกจากรายการคำได้แก่

3.1.1 คำจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 จำนวน 17 คำ ได้แก่ “ยองโย” (ขึ้นๆลงๆ) “ยม” (แฝด) “ยอม” (คำช่วยกริยา) “ย่น” (ครั้นคร้าม) “ยาม” (ได้ใจ) “ยี่เก่า” (ขนนก) “ยุง” (เพิงข้าว) “เียง” (กลัว) “เข้า” (สัพยอก) “ไย” (ฟางตา) “เยาว์” (อ่อนวัย) “ยาง” (กระเหรี่ยง) “ย้ายาม” (ชมเชย) “หย่ง” (สูงชัน) “หยอน” (เสียว) “หยั่น” (เย้ย) “หยิม” (ฝนตกปรอยๆ) “เหยิง” (ยุง) และ “ญิบ” (สอง)

3.1.2 คำจากพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พ.ศ.2525 จำนวน 32 คำ ได้แก่ “ยมบน” (โรคห่า) “ยองโย” (นวลผ่อง) “ยองาม” (ไหว้) “ยอใจ” (ได้ใจ) “ย่อน” (จับนก) “ยะคง” (ข้าวโพด) “ยะดี” (ไม่ตกลง) “ยะไต” (ตกลง) “ยักกะ” (ทะเลิ่ง) “ยักแก็ก” (ผิดจังหวะ) “ยันทุน” (เลวทราม) “ย่ำไป” (เหรียญชนิดหนึ่ง) “ยิวฮู้” (ปลาหมึก) “เยา” (ทำให้หลวม) “เยาะ” (โหลก) “เยิ่น” (เนิ่นๆ) “เยียง” (แล้วยัง) “เยียงว่า” (คาดว่า) “เย็ก” (เครื่องล้างแร่) “เย็ง” (โต้แย้ง) “เยบ” (ทาบทาม) “โยเครง” (เด็ยวนี้) “หญอย” (เชื้อไฟ) “หญ่ายองไฟ” (คราบเขม่า) “หญาง” (ง่าม) “หญ่าม” (ช่างเถอะ) “หญืด” (จูบ) “หญุด” (นั่งได้) “หญุดหญุด” (กระตุก) “หญิน” (กระดากเงิน) “หญี่ฉิว” (รองหัวหน้า) และ “หญุน” (ตระกูล)

การยกเลิกคำเหล่านี้ ทำให้รายการคำจากเดิม 355 คำเหลือเพียง 306 คำ แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ แต่อย่างใด

3.2 ผู้วิจัยพบคำบางคำในพื้นที่โดยบังเอิญจำนวน 2 คำ จึงได้บรรจุไว้ในรายการคำด้วย แต่ไม่ได้ใช้เก็บข้อมูลในพื้นที่อื่นที่ผ่านไปแล้ว คือ “หย้องแหย้ง” (ภาษาชะบาบหญ้าให้วัว) และ “หย้อง แหย้ง” (นั่งร้านในงานก่อสร้าง) รายการคำจึงเพิ่มเป็น 308 คำ

3.3 ผู้บอกภาษาบางถิ่นทายคำบางคำไม่ได้ เพราะในภาษาถิ่นนั้นใช้ศัพท์คำอื่น เช่น “เหย้า” ใช้ว่า “เรือน” “แย่ง” ใช้ว่า “ชิง” “ขัดแย่ง” ใช้ว่า “ขัดกัน” “เล่นหยุย” ใช้ว่า “เล่นแก้” “ยัด” ใช้ว่า “จุก” “เสื่อยัด” ใช้ว่า “เสื่อมือหลอด” “แหย” ใช้ว่า “ไม่สู้” “หมาต่อแย่ง” ใช้ว่า “หมาติดแก้ง” เป็นต้น ทำให้มีบางคำไม่ปรากฏในบางถิ่น

ข้อเสนอแนะ

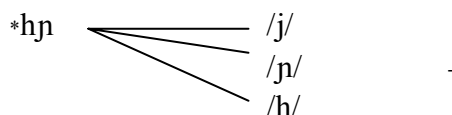
1. น่าจะมีการทำวิจัย เรื่องรูปเขียน หย เพื่อศึกษาว่าพัฒนาขึ้นใช้ในสมัยใด เพราะไม่พบรูปเขียนนี้ในสมัยสุโขทัย และ หลี่ (Li, 1977) ก็ไม่ได้สืบสร้างเสียง *hj
2. น่าจะมีการศึกษาหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /j/ ที่พัฒนามาจาก *j ในภาษานครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีทดสอบเสียงเชิงกลศาสตร์ เพื่อศึกษาว่าภาษานครศรีธรรมราช ปรากฏหน่วยเสียง /j/ ในสัทลักษณะอย่างไร

ข้อสังเกตบางประการ

คำที่มีพยัญชนะต้นหน่วยเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็งบางคำมีการกลายเสียงและเปลี่ยนแปลงรูปเขียนที่น่าจะตั้งเป็นข้อสังเกต เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในลำดับต่อไป

1. การกลายเสียงของ *hn

ในภาษานครศรีธรรมราชบางถิ่น เสียง *hn จะกลายเสียงไปรวมกับหน่วยเสียง /h/ (*hn >h/) เช่นคำว่า หญาก¹⁸ (ตะกละ) หญ้า (บุบ) หญ (สายยู หูกางเกง) หญั้งหญ้อย (หึ่งห้อย) และโหยน(โหน) รูปแบบการกลายเสียงของ *hn ในภาษานครศรีธรรมราชจึงน่าจะเป็นดังนี้

1.1 “หญ้า” พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (2525 : 311)ให้ความหมายไว้ว่า ย่น, พับงอ, บุบ; ฐู้ ก็ว่า. คำนี้ในภาษานครศรีธรรมราชเขต 4, 6, 18, 20 และ 26 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงนาสิก [ɲuː2] ในเขต 1, 2, 3, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 21 และ 26 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเปิด [juː2] และในเขต 15, 16, 19, 22, 23, 24 และ 25 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเสียดแทรกที่เสี้ยนเสียงไม่ก้อง [huː2] ความหมายคำนี้น่าจะตรงกับคำในภาษาไทยมาตรฐานว่า “ยู่”

1.2 “หญู” พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (2525 : 311)ให้ความหมายไว้ว่า สายยู หูกางเกง หูของภาษนะ คำนี้ในภาษานครศรีธรรมราชเขต 1, 2, 3, 8, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 21, 23, 24 และ 25 มี

¹⁸ ผู้วิจัยสะกดคำเหล่านี้ด้วยรูปเขียน หญ ตามการสะกดของพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ แต่ในบทที่ผ่านมาจะสะกดด้วยรูปเขียน หย เพราะคิดว่าน่าจะเป็นรูปเขียนที่ผู้อ่านคุ้นชินกว่ารูปเขียน หญ

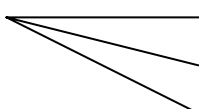
พยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเปิด [juɾ 1] ในเขต 4, 6, 9, 18, 20, 22 และ 26 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงนาสิก [ɲuɾ 1] ในเขต 7 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงแปรอิสระ /ɲ/ ~/j/ และในเขต 5, 13, 16 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเสียดแทรกที่เสี้ยนเสียงไม่ก้อง [huɾ 1]

1.3 “หิ้งห้อย” ในภาษานครศรีธรรมราช เขต 1 และเขต 23 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเปิด [jɪŋ 2 jɔxi 2] ส่วนเขตที่เหลือมีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเสียดแทรกที่เสี้ยนเสียง ไม่ก้อง [hɪŋ 2 hɔxi 2] คำนี้ไม่ปรากฏพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงนาสิก หนึ่งผู้วิจัยได้ไปพบคำร่วมเชื้อสาย (cognate) ของคำว่า “หิ้งห้อย” ในภาษาไทย พบว่ามีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงนาสิก [ɲɪŋ ɲɔi]¹⁹ (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2525 : 233)

1.4 “โหยน” พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (2525 : 365) ให้ความหมายไว้ว่า การไกวเปลไปทางข้างเปลอย่างสุดแรง, โยนตัว คำนี้ในภาษานครศรีธรรมราชเขต 4 มีพยัญชนะเป็นหน่วยเสียงเปิด [joɯn 1] ส่วนเขตอื่นพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเสียดแทรกที่เสี้ยนเสียงไม่ก้อง [hoɯn 1]

1.5 “หญฺจาก”²⁰ พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (2525 : 310) ให้ความหมายไว้ว่า ตะกละ ; หาจาก ตาอยาก ก็ว่า. คำนี้ในภาษานครศรีธรรมราชเขต 4, 9, 11, 18, และ 26 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงนาสิก [ɲax 1 cɔk 4] ในเขต 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21 และ 22 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเปิด [jax 1 cɔk4] และในเขต 19, 23, 24 และ 25 มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเสียดแทรกที่เสี้ยนเสียง ไม่ก้อง [hax 1 cɔk4]

น่าสังเกตว่าคำที่พัฒนามาจาก *j ɲ และ *j ไม่มีการกลายเสียงไปรวมกับ /h/ อาจเป็นเพราะ *hɲ ในภาษาดั้งเดิมมีการออกเสียงแบบควบกล้ำคือ /h/ ตามด้วย /ɲ/ เมื่อเสียงเกิดการเปลี่ยนแปลงจึงมีการสูญเสียเสียงใดเสียงหนึ่งเกิดขึ้นกล่าวคือ สูญเสียเสียง /h/ (*hɲ > ɲ > j) เช่น [juɾ 2] และสูญเสียเสียง /ɲ/ (*hɲ > h) เช่น [huɾ 2] เป็นต้น การกลายเสียงเช่นนี้พบในเสียงดั้งเดิมประเภทคำควบกล้ำเช่นกัน ยกตัวอย่างเสียง *ml พบว่า บางภาษายังเป็นเสียง [ml] แต่บางภาษาออกเสียงเป็น /m/ และบางภาษาออกเสียงเป็น /l/ ดังนี้

mluɯn (สั้น)		<u>mluɯn</u> (ภาษาไทยภาคใต้) (ma)luɯn (ภาษาไทยมาตรฐาน) <u>muɯn</u> (ภาษาไทยภาคเหนือ)
--------------	---	--

ที่มา : ดัดแปลงจากดิลเลอร์ (Diller, 1976b : 40)

¹⁹ งานวิจัยของ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2525) ใช้รูปสัญลักษณ์แทนเสียงพยัญชนะต้นคำนี้ด้วย /nh/ ซึ่งเทียบได้กับหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ ส่วนวรรณยุกต์ในภาษาไทยที่ปรากฏกับคำว่า “หิ้งห้อย” เป็นวรรณยุกต์ที่บ่งชี้ว่าพยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง

²⁰ ผู้วิจัยไม่แน่ใจคำว่า “หญฺจาก” เป็นคำเดียวกับคำว่า “ยาจก” (คำยืมจากภาษาบาลี) ในภาษาไทยมาตรฐานหรือไม่ แต่กล่าวถึงไว้ในที่นี้ เพราะมีการกลายเสียงเหมือนคำอื่น ๆ ข้างต้น เป็นไปได้ว่าอาจอาศัยคำอื่นเป็นแนวเทียบก็เป็นได้

จะเห็นว่า *ml ในคำว่า “ลีน” ภาษาไทยภาคใต้ มีพยัญชนะต้นเป็น [ml] ภาษาไทยมาตรฐานเป็น [l] ส่วนภาษาไทยภาคเหนือเป็น [m] อย่างไรก็ตามการกลายเสียงของ *hn ที่มารวมเสียงกับ /h/ ในภาษานครศรีธรรมราช พบเพียง 5 คำเท่านั้น

2. คำว่า “อย่า” (ใช้บอกปฏิเสธ,ห้าม)

หลี่ (Li, 1977 : 181) และ บราวน์ (Brown, 1985 : 222) ถือว่าคำว่า “อย่า” พัฒนามาจาก *ʔ และคำนี้ในภาษาไทยมาตรฐานมีรูปเขียนเป็น **อย่า** ซึ่งเชื่อกันว่าแทนเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม *ʔ อย่างไรก็ตาม ในภาษานครศรีธรรมราชทุกเขตคำนี้ออกเสียงเป็น [jaː s] ปรากฏกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ /s/ ซึ่งชี้ว่าเป็นคำที่พัฒนามาจากเสียงก้องดั้งเดิม (*ɲ หรือ *j)

ผู้วิจัยได้นำคำว่า “อย่า” มาเทียบกับภาษาลาว เพราะการที่ หลี่ (Li, 1977:181) กล่าวว่า พยัญชนะต้นในภาษาลาวที่ออกเสียงเป็น /j/ จะบ่งบอกว่าพัฒนามาจากเสียงดั้งเดิม *ʔ และถ้าออกเสียงเป็นนาสิก /ɲ/ จะบ่งบอกว่าพัฒนามาจาก *j หรือ *ɲ ผู้วิจัยพบว่าในพจนานุกรมภาษาลาว (2543 : 458) ซึ่งได้แสดงสัทอักษรกำกับเสียงไว้ด้วย คำว่า “อย่า” ที่แปลว่า ห้าม มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงเปิด [jaː 2]²¹ มีรูปเขียนเป็น **ຢາ** คำที่มีรูปเขียนพยัญชนะต้นเป็น **ຢ** ในภาษาลาวส่วนใหญ่จะเทียบได้กับรูปเขียน **อย่า**²² ในภาษาไทยมาตรฐาน เช่น **ຢູ** (อยู่) **ຢາງ** (อย่าง) **ຢາກ** (อยาก) เมื่อพิจารณาข้อมูลภาษาลาว (ทั้งเสียงและรูปเขียนพยัญชนะต้น)แล้ว คำว่า “อย่า” น่าจะพัฒนามาจาก *ʔj

อนึ่ง ในงานวิจัยของ ดิลเลอร์ (Diller, 1976a : 301) คำว่า “อย่า” ก็ไม่ได้พัฒนามาจากเสียง *ʔj (ดูรายละเอียดการเปรียบเทียบผลการวิจัยของ Diller, Li และ Brown ในบทที่ 2) ในทางกลับกัน ข้อมูลของดิลเลอร์ (Diller) แสดงให้เห็นว่า คำว่า “อย่า” ในภาษาใต้ถิ่นต่างๆ มีวรรณยุกต์ซึ่งบ่งชี้ว่าพยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง ดังนี้

สุราษฎร์ธานี, เกาะสมุย, กระบี่

jaː A4

นครศรีธรรมราช

jaː A4

พัทลุง, สงขลา, ปัตตานี

naː A4

ที่มา : ดัดแปลงจากดิลเลอร์ (Diller, 1976a : 268)

²¹ ภาษาลาวมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดังนี้ ๑.1 เสียงขึ้น ๑.2 เสียงสามัญหรือเสียงกลาง ๑.3 เสียงตก ๑.4 เสียงสูง ๑.5 เสียงต่ำ ๑.6 เสียงสูง-ตก (พจนานุกรมภาษาลาว-ไทย-อังกฤษ (2543 : (9))

²² ภาษาลาวมีรูปพยัญชนะต้นแทนเสียงต่อเนื่องฐานเพดานแข็ง 3 รูปคือ **ຢ** เทียบกับ **อย่า** **ຍ** เทียบกับ **ย** **ໄຍ** เทียบกับ **หย** รูป **ຢ** (ย.หางยาว) นี้ อักษรธรรมอีสานซึ่งใช้จารึกสำเนียงอีสานโบราณเรียกว่า ย.หยาดหน้า (เพ็ญพักตร์ ลีลัมพันธ์, 2526 : 50)

จะเห็นว่า คำว่า “อย่า” ในงานวิจัยของดิลเลอร์ (Diller) ปรากฏกับวรรณยุกต์ช่อง A4 ซึ่งตรงกับเสียงวรรณยุกต์ของคำว่า “อย่า” ที่พบในงานวิจัยนี้

น่าสนใจที่ว่ารายการคำที่ หลี่ (Li, 1977 : 182) ยกมาเป็นตัวอย่างในส่วนของคำที่พัฒนามาจากเสียงดั้งเดิม *ʔj นั้น ไม่มีคำว่า “อย่า” ที่แปลว่า ร้าง, เลิก ไว้แต่อย่างใด ต่างจากงานวิจัยของดิลเลอร์ (Diller, 1976a : 301) บราวน์ (Brown, 1985 : 222) และงานวิจัยนี้ได้จัดให้ คำว่า “อย่า” เป็นอีกคำหนึ่งที่พัฒนามาจาก *ʔj ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทถิ่นอื่น เช่น ลาว คำว่า “อย่า” กับ “หย่า” จะเกิดพ้องเสียงกัน เป็นไปได้ว่า หลี่ (Li) อาจนำความหมายของสองคำนี้มาปะปนกัน เพราะเมื่อพิจารณาความหมายของคำร่วมเชื้อสาย (cognate) ในคำว่า “อย่า” ที่ หลี่ (Li) แสดงเสียงปฏิภาคไว้ พบว่าบางคำมีความหมายทั้งเหมือนและใกล้เคียงกับ คำว่า “หย่า” ดังนี้

ภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (SW dialects)

อาหม (Ahom)	ชาน (Shan)	ลื้อ (Lu)	ไทขาว (White Tai)	
ja	ja	ja	ja	ja(ว.บ, ก้อง)
1) to quit	to do away with	-	to have finished	-
2) to prohibit	imperative negative	prohibitive	-	don't

ภาษากลุ่มกลาง (CT dialects)

หลงโจว (Lung chow)	โท้ (Tho)
ja	ja
1) finished	-
2) don't	don't

ภาษากลุ่มเหนือ (NT dialects)

โปอ้าย (Po-ai)	ไทย์อัย (Dioi)
ja	dic
1) finished	-
2) -	don't

ที่มา : ดัดแปลงจาก หลี่ (Li, 1977: 182)

ผู้วิจัยคิดว่าคำที่ยกตัวอย่างมานี้เป็นคำ 2 คำ ได้แก่ คำที่ 1) แปลว่า เลิก เสร็จสิ้น จบสิ้น (to quit, to do away with, finished) มีรูปเขียนในภาษาไทยมาตรฐานว่า “อย่า” คำที่ 2) เป็นคำประกอบกริยาบอกการห้าม (to prohibit, imperative negative, don't) มีรูปเขียนภาษาไทยมาตรฐานว่า “อย่า”

รายการคำที่ยกมาข้างต้น จะเห็นว่าภาษาไทขาว (White Tai) ซึ่งเป็นภาษากลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เช่นเดียวกับภาษาไทยภาคใต้ มีคำนี้ใช้สองคำแต่มีความหมายแตกต่างกัน คือ คำว่า [ja] แปลว่า เลิก มีเสียงวรรณยุกต์จัดอยู่ในกลุ่มพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงไม่ก้อง กับคำว่า [ɲa] ที่แปลว่า ห้าม มีเสียงวรรณยุกต์จัดอยู่ในกลุ่มพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้อง เมื่อเทียบภาษาไทขาวกับภาษานครศรีธรรมราช คำว่า [ja] น่าจะเป็นคำร่วมเชื้อสายกับ [jaː ɜ] “อย่า” ซึ่งพัฒนามาจากเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม *j ส่วน [ɲa] น่าจะเป็นคำร่วมเชื้อสายกับ [jaː s] “อย่า” ซึ่งพัฒนามาจากเสียง *j หรือ *ɲ และการที่พยัญชนะต้นของภาษาไทขาวเป็นหน่วยเสียงนาสิก ก็อาจเป็นไปได้ว่าคำนี้อาจพัฒนามาจากเสียงดั้งเดิม *ɲ เพราะ หลี่ (Li, 1977 : 173) กล่าวว่า ภาษาไทขาวยังคงรักษาเสียงดั้งเดิม *ɲ ไว้ได้ อีกทั้งในงานวิจัยของดิลเลอร์ (Diller, 1976a : 268) คำนี้ในภาษาไทยถิ่นใต้บางถิ่นก็มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงนาสิก /ɲ/ เช่นกัน

ในส่วนของรูปเขียน ผู้วิจัยได้ไปค้นรูปเขียนคำว่า “อย่า” ในวรรณกรรมโบราณที่ถ่ายทอดด้วยสำเนียงถิ่นใต้เรื่อง พระนิพนพานโสทร ฉบับสำนวนที่ 1 กับฉบับสำนวนที่ 4²³ ซึ่งปริวรรตโดยวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช (2528ก ; 2528ข) พบว่าคำที่มีความหมายว่า “อย่า” ปรากฏทั้งสิ้น 117 ครั้ง และทุกครั้งสะกดพยัญชนะต้นด้วยรูปเขียน ย เป็น “ยา” ทั้งหมด และเมื่อพิจารณารูปเขียนในศิลาจารึกสุโขทัยพบว่าคำนี้สะกดด้วยรูปเขียน ย เป็น “ยา” เช่นกัน (Duangduen Suwattee & Pranee Kullavanijaya 1976 : 222) หากยึดตามเสียงในภาษาไทขาวที่เชื่อว่าคำนี้พัฒนามาจาก *ɲ รูปเขียนที่สะท้อนเสียงดั้งเดิมก็น่าจะเป็น “ญา” การที่ภาษาสมัยสุโขทัยและภาษานครศรีธรรมราชมีรูปเขียนเป็น “ยา” สันนิษฐานว่าอาจเกิดจากการสูญเสียความเป็นนาสิก

มณฑิรา วงศ์ชะอุ่ม (2529) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของหน่วยคำในภาษาไทย โดยศึกษาจากวรรณกรรมร้อยกรองสมัยอยุธยา พบว่าคำประกอบกริยาบอกการห้ามในวรรณกรรมสมัยอยุธยามีวิธีสะกดเป็น 2 แบบ คือ “อย่า” และ “ยา” ยกตัวอย่าง

²³ พระนิพนพานโสทรเป็นวรรณกรรมโบราณที่จารึกไว้ในหนังสือปุด (สมุดข่อย) พบทั้งสิ้น 4 สำนวน ผู้วิจัยเลือกสำนวนที่ 1 และ 4 มาอ้างอิง เพราะระบุปีที่คัดลอกไว้ชัดเจนคือ สำนวนที่ 1 พ.ศ. 2418 และสำนวนที่ 4 พ.ศ. 2432 ผู้ปริวรรตระบุภาษาที่ใช้มีตัวเขียนคล้ายอักษรสมัยพระนารายณ์ วรรณกรรมเรื่องนี้มีการสะกดคำด้วยรูปเขียน ย หลายคำ เช่น อยีน (ยีน) เอยีน (ยีน) เอยียบ (เหยียบ) อยา (ยา) เป็นต้น

- เชนอญไปอย่านานจง ทนหนช่วย
(ยวนพ่าย)
- แลท่านยาพ่าฆ่าซีเสียนั้นเจ้า
(มหาชาติคำหลวง)

มณฑิรา วงศ์ชะอุ่ม (2529 : 525) วิเคราะห์ว่า “อย่า” เป็นรูปคำหลักและเปลี่ยนแปลงไปเป็น “ยา” จัดอยู่ในประเภทคำที่แปลงเสียงวรรณยุกต์เอกเป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญ การที่มณฑิรา วงศ์ชะอุ่ม จัดให้ “อย่า” เป็นรูปดั้งเดิมนั้น น่าจะขัดกับหลักเกณฑ์ที่ มณฑิรา ตั้งขึ้นในงานวิจัยข้อที่ 2.2 ซึ่งกล่าวว่า

ถ้าเป็นคำไทย ก็ถือเอารูปคำที่ปรากฏใช้ในจารึกหรือเอกสาร
ก่อนหน้านี้เป็นรูปคำหลัก เช่น เศอก, เคิก [sxɔk 1]-[suɔk 1]
“น. การต่อสู้กันระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือระหว่างพวกหนึ่งกับอีก
พวกหนึ่ง” พิจารณาได้ว่ารูปคำแรกเป็นรูปคำหลักเพราะปรากฏมีการ
ใช้คำ “ข้าเล็ก” (ข้าศึก) ในศิลาจารึกหลักที่ 5 ศิลาจารึกวัดป่าม่วง
จังหวัดสุโขทัย ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 21 เป็นต้น. (มณฑิรา วงศ์ชะอุ่ม 2529 : 24)

หากยึดตามเกณฑ์พิจารณาข้อนี้ ก็ต้องถือว่า “ยา” เป็นรูปเขียนหลัก เพราะพบในศิลาจารึกสุโขทัย ส่วน “อย่า” ควรจะเป็นรูปเขียนที่แปรขึ้นภายหลัง

3. คำว่า “ยา” (อุต,ช่อม)

หลี่ (Li, 1977 : 178) ถือว่าคำว่า “ยา” พัฒนามาจากเสียงดั้งเดิม *j แต่ในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ คำนี้ออกเสียงเป็น [jax ɜ] ปรากฏกับวรรณยุกต์ /3/ ซึ่งบ่งบอกว่าพยัญชนะต้นพัฒนามาจาก *j คำนี้พจนานุกรมภาษาลาว (2543 : 458) ระบุการออกเสียงเป็น [jax s] แปลว่า caulk, mend มีรูปเขียนเป็น ยา เสียงพยัญชนะต้นและรูปเขียนในภาษาลาวบ่งว่าคำนี้พัฒนามาจากพยัญชนะต้นดั้งเดิม *j เช่นเดียวกับภาษานครศรีธรรมราช

น่าสังเกตข้อมูลของ หลี่ (Li, 1977 : 178-179) ระบุว่าคำว่า “ยา” ในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาหลงโจว (Lung chow) และภาษาไปอาย (Po-ai) มีเสียงวรรณยุกต์ที่บ่งชี้พยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง แต่ในภาษาชาน (Shan) ซึ่งเป็นภาษากลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เสียงวรรณยุกต์บ่งว่าพยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้องซึ่งตรงกับภาษานครศรีธรรมราชและภาษาลาว

4. คำว่า “หญิง”

ในภาษานครศรีธรรมราชทุกเขตออกเสียงคำว่า “หญิง” เป็น [ɲiŋ ɿ] หน่วยเสียงวรรณยุกต์ /1/ บ่งว่าพยัญชนะต้นน่าจะพัฒนามาจากเสียงดั้งเดิม *hɲ แต่เมื่อพิจารณารูปเขียนของคำนี้ในศิลาจารึกสุโขทัยสะกดพยัญชนะต้นด้วยรูปเขียน ญ เป็น “ญิง” (Duangduen Suwattee & Pranee Kullavanijaya, 1976:222) และในวรรณกรรมเรื่องพระนิพนพานโสทร ฉบับสำนวนที่ 1 และสำนวนที่ 4 (วิทยาลัยครุศรีธรรมราช, 2528ก ; 2528ข) ซึ่งถ่ายทอดด้วยสำเนียงภาษาถิ่นใต้สะกดคำนี้เป็น “ยิง” ทั้งหมด

เครือวัลย์ จันทร์สมวงษ์ (2530 : 87) ได้ศึกษาเรื่องหน่วยเสียงภาษาสุโขทัยจากจารึกและกล่าวถึงกรณีที่จารึกสุโขทัยสะกดคำว่า “หญิง” เป็น “ญิง” ว่าอาจเกิดจากเสียง *hɲ สูญเสียเสียง /h/ (*hɲ >ɲ) ส่งผลให้เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยบางถิ่นเป็นเสียงที่บ่งชี้ว่าพยัญชนะต้นเป็นเสียงก้อง เพราะเกิดจากอิทธิพลของ /ɲ/ และการที่ภาษาไทยบางถิ่นยังมีเสียงวรรณยุกต์บ่งชี้ว่าพยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง ก็เพราะเกิดจากอิทธิพลของเสียง /h/ ที่น่าจะอยู่ในถิ่นนั้น

แม้ว่าหลี่ (Li, 1977 : 176-178) จะสืบสร้างให้คำนี้จัดอยู่ในกลุ่มที่พัฒนามาจาก *hɲ แต่ก็ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ภาษาไทถิ่นตะวันตกเฉียงใต้ เช่น ภาษาอาหม (Ahom) ภาษาชาน (Shan) ภาษาลีอ (Lu) และภาษาไทขาว (White Tai) กับภาษาไทยกลุ่มกลาง เช่น ภาษาไตย (Tay), ภาษาไท้ (Tho) และภาษาเทียนเปา (T'ien-pao) ล้วนมีเสียงวรรณยุกต์บ่งบอกว่าพัฒนามาจากพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องทั้งสิ้น หลี่ (Li) จึงกล่าวว่าคำนี้อาจจะพัฒนามาจาก *ɲ มากกว่า *hɲ ก็เป็นไปได้

พจนานุกรมภาษาลาว (2543 : 226) ออกเสียงคำว่า “หญิง” เป็น [ɲiŋ 4] จัดอยู่ในช่อง A4 และมีรูปเขียนสะกดด้วย ๒ (ย.หางสั้น) เป็น **ยิง** ทั้งเสียงวรรณยุกต์และรูปเขียนของภาษาลาวบ่งบอกว่าคำนี้พัฒนามาจาก*ɲ ในภาษาเชียงใหม่ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2525 : 255) คำนี้มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงนาสิก [ɲiŋ 4] และมีวรรณยุกต์จัดอยู่ในช่อง A4 เช่นเดียวกับภาษาลาว

ถ้าหากเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำว่า “หญิง” คือ *ɲ การสะกดพยัญชนะต้นด้วยรูปเขียน ๒ เป็น “ยิง” ในวรรณกรรมเรื่องพระนิพนพานโสทร ก็น่าจะสะกดคำนี้หลังจากสูญเสียเสียงนาสิก (*ɲ > /j/) แล้ว ในขณะที่รูปเขียน “ญิง” ในสมัยสุโขทัยบ่งบอกว่าสมัยดังกล่าวพยัญชนะต้นในคำนี้ยังคงรักษาความเป็นนาสิกไว้ได้

5. คำที่ใช้ “ยี่” นำหน้า

ในภาษาานครศรีธรรมราช คำว่า “ยี่สิบ” จะปรากฏกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ /6/ เช่นเดียวกับคำว่า “เดือนยี่” ในขณะที่คำว่า “ยี่หื้อ” “ยี่หรั้า” “ยี่หุบ” และ “ยี่เก” ส่วนใหญ่จะปรากฏกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ /7/ พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (2525 : 255) เก็บไว้เพียงคำเดียว คือ [jix⁷ keɔ³] สะกดว่า ยี่เก(ลิเก) ในบางถิ่นออกเสียงคำว่า “ยี่หื้อ”, “ยี่หรั้า”, “ยี่หุบ”, และ “ยี่เก” ด้วยหน่วยเสียงวรรณยุกต์ /6/ เข้าใจว่าจะอาศัย “ยี่สิบ” เป็นแนวเทียบ ทั้งๆที่ “ยี่” ในคำเหล่านั้นไม่ได้แปลว่า “สอง” หรืออาจเป็นไปได้ว่าวรรณยุกต์ /6/ เปลี่ยนเป็นวรรณยุกต์ /7/ เมื่อปรากฏหน้าคำอื่น ลักษณะทำนองนี้ปรากฏกับคำว่า ยานหม (ขนมกวน) ยาร่วง (มะม่วงหิมพานต์) ซึ่งในภาษาานครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ออกเสียงเป็น [jaɔ⁵] ปรากฏกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ /5/ แต่บางถิ่นก็ออกเสียงเป็น [jaɔ³] ซึ่งไปพ้องเสียงกับคำว่า [jaɔ³] “ยา” (รักษาโรค) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะนี้ ไม่อยู่ในขอบเขตของงานวิจัยนี้

6. คำว่า “หยาก” (ขยะ)

คำที่แปลว่า “ขยะ” ในภาษาานครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ออกเสียงเป็น [khiɔ² ja²] “ชี้หยะ” แต่ภาษาานครศรีธรรมราชเขต 1, 13, 19, และ 26 ออกเสียงเป็น [khiɔ² ja³] “ชี้หยาก” และภาษาไทยมาตรฐานใช้คำว่า [kha³ ja³]²⁴ “ขยะ” เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่าคำว่า “ขยะ” ไม่ได้มาจากภาษาเขมร (กัตติญญ ชูชื่น, 2525)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 129) ให้ความหมายของคำว่า “ขยะ” ไว้ว่าเป็นคำนาม หมายถึง หยากเยื่อ, มูลฝอย, ไข่ว่า กระหะยะ ก็มี เช่น กระหะยะและผงเรือดไร. (จารึกวัดโพธิ์ ; ฉันทโพธิบาทว์) ในพจนานุกรมภาษาลาว (2543 : 62) เรียก “ขยะ” ว่า “ชี้เยื่อ” [khiɔ³ nuɔɔ³] เป็นไปได้หรือไม่ว่า จากคำซ้อน “หยากเยื่อ” ภาษาานครศรีธรรมราชนำมาใช้เป็น “ชี้หยาก” ในขณะที่ภาษาลาวเป็น “ชี้เยื่อ” และจาก ชี้หยาก > กระหะยะ แล้วกลายเป็น “ขยะ” ในที่สุด

การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้ยังพบในคำอื่นอีกเช่น ชี้หมั้น > หมั้น หมากม่วง > มะม่วง เป็นต้น

²⁴ วรรณยุกต์/3/ ในภาษาไทยมาตรฐานคือ เสียงกลาง-ระดับ

บรรณานุกรม

- กัตัญญู ชูชื่น. 2525. **ภาษาเขมรในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- กัลยา ดิงศภัทย์, ม.ร.ว. 2526. “วิธีการศึกษาภาษาไทยถิ่น” **ศาสตร์แห่งภาษา**. หน้า 1-16
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. 2543. **พจนานุกรม ลาว-ไทย-อังกฤษ**. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คำนวน นวลสนอง. 2530. “ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบันจังหวัดนครศรีธรรมราช”,
วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เครือวัลย์ จันทร์สมวงษ์. 2530. “หน่วยเสียงสุโขทัยจากจารึก”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรรยา สมนึก. 2525. “ระบบเสียงภาษาถิ่นย่อยนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรรัช อีระกุล. 2540. **คำคอน-คนคอน**. กรุงเทพฯ : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สถาบัน
ราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. 2525. **พจนานุกรมภาษาไทยเปรียบเทียบ กรุงเทพฯ เชียงใหม่
ไทยลื้อ ไทยดำ**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. 2541. “จินตตามณีกับ (ประวัติ) วรรณคดีอยุธยา”, **วารสารสงขลา
นครินทร์**. 4 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2541) 216-224.
- ดุขฎิพร ชำนิโรคนานต์. 2526. **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ**. ม.ป.ท.

ตำราภาษาภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. 2542. **แบบเรียนเร็วเล่ม 1 2 3.**

กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

เดือนเพ็ญ รักษาแพทย์. 2541. “การศึกษาระบบเสียงภาษาสุโขทัยและเปรียบเทียบกับภาษา
นครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล.

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. 2525. “เปรียบเทียบระบบการเรียงคำในภาษาไทยกับภาษาไทย
มาตรฐาน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธีรพันธ์ ล.ทองคำ. 2521. **เสียงและระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี 16**

อำเภอ.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างจาก สมวงษ์ มะโนมะยา. 2532.

“ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบันจังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นครศรีธรรมราช. วิทยาลัยครู. 2528 ก. **พระนิพนพานโสตร (สำนวนที่ 1).** กรุงเทพฯ :

ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

นครศรีธรรมราช. วิทยาลัยครู. 2528 ข. **พระนิพนพานโสตร (สำนวนที่ 4).** กรุงเทพฯ :

ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

ประภาพรรณ เสนีตันติกุล. 2526. “การศึกษาคำศัพท์ภาษาถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นครศรีธรรมราช และสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ปราณี กุลละวณิชย์. 2543. **ภาษาไทยเหนือ.** กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

เพ็ญพักตร์ ลิ้มสัมพันธ์. 2526. **อักษรธรรมอีสาน**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาตะวันออก คณะ

โบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มณฑิรา วงศ์ชะอุ่ม. 2529. “การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของหน่วยคำภาษาไทย : ศึกษาเฉพาะ
กรณีวรรณกรรมร้อยกรองสมัยอยุธยา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
วิชาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รัชณี เสนีย์ศรีสันต์. 2526. “การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน มาบ
ปลาเค้าของผู้พูดที่มีอายุต่างกัน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
ภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. 2532. **แบบทดสอบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาถิ่น**. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525**. กรุงเทพฯ : ไทย
วัฒนาพานิช.

วิเชียร ณ นคร และคณะ. 2521. **นครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, อ้าง
จาก จริยา สมนึก. 2525. “ระบบเสียงภาษาถิ่นย่อยนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิไลวรรณ ดำรักษ์. 2513. “ระบบหน่วยเสียงในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีรวงศ์, สมเด็จพระมหา. (ติสสมหาเถระ) 2515. **พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง**. กรุงเทพฯ
: ไทยวัฒนาพานิช.

สถาบันทักษิณคดีศึกษา. 2525. **พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 2525**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร
พิมพ์.

- สมวงษ์ มะโนมะยา. 2532. “ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบันจังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. 2543. **จินตามณี**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริม
สร้างเอกลักษณ์ของชาติ.
- สุริยา รัตนกุล และลักขณา ดาวรัตน์หงษ์. 2530. **พจนานุกรมภาษาไทย-ละว้า**. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
- Brown, J. Marvin. 1985. **From Ancient Thai to Modern Dialects and Other Writing on
Historical Thai Linguistics**. 2d ed. Bangkok : White Lotus.
- Diller, Anthony. 1976a. **Toward a Model of Southern Thai Diglossic Speech Variation**.
Graduate School of Cornell University.
- Diller, Anthony. 1976b. “A Note on PT *ml” , In **Tai Linguistics In Honor of Fang-Kuei Li**.
p.39-46. Thomas W. Gething, Jimmy G. Harris, and Pranee Kullavanijaya ,eds
Bangkok : Chulalongkorn University.
- Diller, Anthony. n.d. “Tai Scripts and Proto-Tai : The case of Palatal Continuants”, In **The
International Symposium on Language and Linguistics**. p 228-247.
- Duangduen Suwattee and Pranee Kullavanijaya. 1976. “A Study of อย, ย, หญ, and ญ” , In **Tai
Linguistics in Honor of Fang-Kuei Li**. p.214-224. Thomas W. Gething, Jimmy
G. Harris, and Pranee Kullavanijaya ,eds. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Gedney, William J. 1972. “A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects” in **Studies in
Linguistics in Honor of George L. Trager**, p.423-437. M. Estellie Smith, ed. The
Hague : Mouton.

Li, Fang-Kuei. 1977. **A handbook of comparative Tai**. Hawaii : University Press of Hawaii.

_____. 1943. "The Hypothesis of a Pre-glottalized Series of Consonants in Primitive Tai"

Bulletin of the Institute of History and Philology, Academia Sinica 11 :177-188